

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ Μ.Ε. ΠΡΟΟΔΟΣ

ΕΣΠΕΡΙΔΩΝ 104, ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΤΗΛ.: 210 9514517)

& ΑΙΓΑΙΟΥ 109, ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ (ΤΗΛ.: 210 9355996)

ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017

www.proodos.gr

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίου, Ὑπέρ Μαντιθέου, 10-13

[10] Ἐγὼ γάρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφόν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι [11] μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθε μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. καίτοι δηλὸν ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. [12] ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχροῦν οὔτε γραφήν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. [13] πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τούς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατελεγμένος ἵππεύειν, ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἠγουμένους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλειψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἠγούμενος αἰσχροῦν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καὶ μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε το απόσπασμα: «**καί τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα ... ἑμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει**». *Μονάδες 10*

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B.1. Γιατί ο δοκιμαζόμενος για την κατάληψη δημόσιου αξιώματος στην αρχαία Αθήνα έπρεπε να λογοδοτήσει για τη ζωή του; Βρείτε τα σχετικά επιχειρήματα του Μαντίθεου στο κείμενο και αξιολογήστε τα.

Μονάδες 10

B.2. Στις παραγράφους 12 και 13 να επισημάνετε τις αντιθέσεις απ' τις οποίες αναδεικνύεται το ήθος του Μαντίθεου και να το περιγράψετε.

Μονάδες 10

B.3. Ποιο είναι το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της τέχνης του Λυσία που ασκούσε μεγάλη επίδραση στο ακροατήριο και απαντάει σε όλα τα μέρη του ρητορικού λόγου; Τι ξέρετε γι' αυτό;

Μονάδες 10

B.4. α) Να συνδέσετε τις λέξεις της νέας ελληνικής που σας δίνονται με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια: **σταθμός, σχολείο, διαβίωση, οπτικός, βάθος**.

Μονάδες 5

β) Να γράψετε δύο ομόρριζα (απλά ή σύνθετα της νέας ελληνικής) απ' το β' συνθετικό καθεμιάς απ' τις παρακάτω λέξεις: **καταλειφθείσης, έξέδωκα, διώκηκα, λογοποιοῦντας, κατειλεγμένος**.

Μονάδες 5

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτους, Αρχίδαμος, 49-51

Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο γιος του βασιλιά της Σπάρτης, Αρχίδαμος, τονίζει ότι και ο πόλεμος και η ειρήνη κρίνονται αν είναι καλό ή κακό από την κατάλληλη χρήση και την τελική τους έκβαση.

Κατηγοροῦσι δέ τινες τοῦ πολέμου καὶ διεξέρχονται τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ, **τεκμηρίοις** ἄλλοις τε πολλοῖς χρώμενοι καὶ **μάλιστα** τοῖς **περὶ ἡμᾶς** γεγενημένοις, καὶ θαυμάζουσιν εἴ τινες οὕτω χαλεπῶ καὶ παραβόλῳ πράγματι πιστεύειν ἀξιούσιν. Ἐγὼ δὲ πολλοὺς μὲν οἶδα **διὰ τὸν πόλεμον** μεγάλην **εὐδαιμονίαν** κτησαμένους, πολλοὺς δὲ τῆς ὑπαρχούσης ἀποστερηθέντας διὰ τὴν εἰρήνην· οὐδὲν γὰρ **τῶν τοιούτων** ἐστὶν ἀποτόμως οὔτε κακὸν οὔτ' ἀγαθόν, ἀλλ' ὡς ἂν χρήσηται τις τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς καιροῖς, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὸ τέλος ἐκβαίνειν ἐξ αὐτῶν. Χρὴ δὲ **τούς** μὲν εὖ **πράττοντας** τῆς εἰρήνης **ἐπιθυμῆιν**· ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ καταστάσει πλείστον ἂν τις χρόνον τὰ παρόντα διαφυλάξειεν· τοὺς δὲ δυστυχοῦντας **τῷ πολέμῳ** προσέχειν τὸν νοῦν· ἐκ γὰρ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς καινουργίας θᾶπτον ἂν μεταβολῆς τύχοιεν. Ὡν ἡμεῖς δέδοικα μὴ τάναντία **πράττοντες** φανῶμεν·

- διεξέρχομαι = διέρχομαι κάτι από την αρχή ως το τέλος, αναφέρομαι διεξοδικά σε κάτι
- ἀπιστία = αβεβαιότητα, δυσπιστία
- παράβολος = παράτολμος, επικίνδυνος
- ἀποτόμως = απόλυτα
- τὰ πράγματα και οἱ καιροί = οι περιστάσεις και οι ευκαιρίες
- εὖ πράττω = ευτυχῶ
- προσέχω τὸν νοῦν τινί = ἔχω στραμμένη την προσοχή μου σε κάτι
- καινουργία = νεωτερισμός, αλλαγή

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ.1. Να μεταφραστεί το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ.2. Προς ποια κατεύθυνση προσπαθεί να στρέψει ο Αρχίδαμος τους συμπατριώτες του τη δεδομένη χρονική στιγμή, την ειρήνη ή τον πόλεμο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, δίνοντας τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 10

Γ.3. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

α) **τεκμηρίοις:** αντίστοιχο τύπο στον άλλο αριθμό

β) **κτησαμένους:** β' ενικό πρόσωπο προστακτικής παρακειμένου

γ) **πολλούς:** αντίστοιχο τύπο στον συγκριτικό βαθμό

δ) **ἀποστερηθέντας:** γ' πληθυντικό οριστικής ίδιου χρόνου και φωνής

ε) **ταύτη:** αιτιατική πληθυντικού στο αρσενικό γένος

στ) **καταστάσει:** ονομαστική ενικού

ζ) **παρόντα:** δοτική πληθυντικού ίδιου γένους

η) **διαφυλάξιεν:** απαρέμφατο παρακειμένου μέσης φωνής (ᾶ)

θ) **νοῦν:** ονομαστική πληθυντικού

ι) **τύχοιεν:** α' πληθυντικό υποτακτικής ίδιου χρόνου και φωνής

Μονάδες 10

Γ.4. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένοι όροι του κειμένου: **τεκμηρίοις, μάλιστα, περὶ ἡμᾶς, διὰ τὸν πόλεμον, εὐδαιμονίαν, τῶν τοιούτων, τοὺς πράττοντας, ἐπιθυμῆιν, τῷ πολέμῳ, πράττοντες**

Μονάδες 5

Γ.5. Αφού επισημάνετε τα όρια των δευτερευουσών προτάσεων της πρώτης και της τελευταίας περιόδου του αποσπάσματος, να τις αναγνωρίσετε πλήρως συντακτικά (είδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος).

Μονάδες 5

Τύχη ἀγαθῆ, ἐπιτυχία σε όλους!

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β΄
ΛΥΚΕΙΟΥ – 22.01.2017

A. Μετάφραση φροντιστηριακό βιβλίο σελ. 24-25

B.1. βλέπε σχολικό βιβλίο σελ.97 για τη διαδικασία μιας δοκιμασίας. Στο πλαίσιο της δοκιμασίας, ο δοκιμαζόμενος όφειλε να παρουσιάσει συνολικά τη ζωή του και να δώσει πλήθος στοιχείων που κάλυπταν κάθε πτυχή αυτής. Ο Μαντίθεος, αρχικά, αναφέρεται στην προσωπική του ζωή και στη σχέση του με τα αδέρφια του. Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί είναι πραγματικά και άρα πειστικά. Επίσης, τονίζει ότι δεν έβλαψε ποτέ κανέναν από τους συμπολίτες του (λογικό επιχείρημα). Ύστερα, παρουσιάζει τη δημόσια ζωή του, λέγοντας ότι τον κατηγορούν άνθρωποι του υποκόσμου, επειδή δεν έχει τις ίδιες συνήθειες μ' αυτούς (ψυχολογικό και πολύ εύστοχο επιχείρημα, αφού αναδεικνύει τη διαφορά ήθους ανάμεσα σ' αυτόν και στους κατηγορούς του). Επισημαίνει ότι δεν είχε εμπλακεί ποτέ σε κάποιον δικαστικό αγώνα (πραγματικό επιχείρημα), κερδίζοντας έτσι την εύνοια των βουλευτών που, επειδή οι Αθηναίοι ήταν φιλόδοκοι, επαινούσαν αυτόν που δεν πήγαινε στο δικαστήριο ούτε ως κατήγορος ούτε ως κατηγορούμενος. Τέλος, χρησιμοποιεί ένα λογικό, πραγματικό, ηθικό επιχείρημα, καθώς τονίζει ότι, ενώ το όνομά του βρισκόταν στους ιππείς στη μάχη στην Αλίαρτο, ο ίδιος ζήτησε να καταταγεί στο πεζικό, γιατί εκεί διέτρεχαν μεγαλύτερο κίνδυνο. Μ' αυτό το επιχείρημα αναδεικνύεται η άσφογη και γεμάτη αυτοθυσία συμπεριφορά του Μαντίθεου.

B.2. Ο Μαντίθεος δε συμμετείχε σε δικαστικούς αγώνες σε αντίθεση με άλλους συμπολίτες του. Κερδίζει, λοιπόν, την εύνοια των βουλευτών, καθώς οι περισσότεροι ήταν φιλόδοκοι και επαινούσαν αυτόν που δεν πήγαινε στο δικαστήριο. Συνεπώς, παρουσιάζεται ως ένας πολύ ηθικός πολίτης που ήταν φιλήσυχος και καθόλου φιλόδοκος, υπονοώντας ότι οι κατήγοροί του ήταν κακόβουλοι και ανήθικοι. Επίσης, ενώ άλλοι συμπολίτες του στη μάχη της Αλίαρτου απέφευγαν να υπηρετήσουν στο πεζικό, εξαιτίας της επικινδυνότητας αυτής της θέσης, ο ίδιος, όντας ριψοκίνδυνος, ανδρείος και ηρωϊκός, θέλησε να αυτοθυσιαστεί για την πατρίδα του υπηρετώντας στο πεζικό.

B.3. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της τέχνης του Λυσία είναι η ηθοποιία. (βλέπε σχολ. βιβλίο σελ.20)

B.4. α) σταθμός: καθεστηκότητας

σχολείο: ἔχειν, εἶχον

διαβίωση: βεβίωκα

οπτικός: ὄψεσθε

βάθος: ἀναβάντων

B.4. β) καταλειφθείσης: υπόλοιπο, ἔλλειψη

ἐξέδωκα: δόση, δοτικός

διώκηκα: οικία, οικογένεια

λογοποιούντας: ποίηση, ποίημα

κατειλεγμένος: λεκτικός, λέξη

Γ.1.

Κατηγορούν όμως κάποιοι τον πόλεμο και αναφέρονται διεξοδικά στην αβεβαιότητά του, χρησιμοποιώντας ως αποδείξεις και πολλά άλλα και κυρίως όσα έχουν συμβεί σ' εμάς, και απορούν που κάποιοι έχουν την αξίωση (θεωρούν σωστό) να εμπιστευόμαστε ένα πράγμα τόσο δύσκολο και επικίνδυνο. Εγώ όμως γνωρίζω πολλούς που εξαιτίας του πολέμου απέκτησαν μεγάλη ευτυχία, ενώ πολλούς που έχασαν την ευτυχία που είχαν εξαιτίας της ειρήνης. Γιατί κανένα από τα τέτοιου είδους πράγματα δεν είναι απόλυτα ούτε κακό ούτε καλό, αλλά, όπως τυχόν χειριστεί (εκμεταλλευτεί) κανείς και τις περιστάσεις και τις ευκαιρίες, έτσι είναι ανάγκη και το τελικό αποτέλεσμα να αποβαίνει από αυτές. Πρέπει, λοιπόν, αυτοί που ευτυχούν να επιθυμούν την ειρήνη. Γιατί σ' αυτή την κατάσταση θα μπορούσε κανείς να διατηρήσει τα υπάρχοντα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όσοι όμως δυστυχούν, πρέπει να έχουν στραμμένη την προσοχή τους στον πόλεμο. Γιατί από την αναταραχή και τις αλλαγές θα μπορούσαν πιο γρήγορα να πετύχουν κάποια μεταβολή της κατάστασής τους. Από αυτά, φοβάμαι μήπως εμείς φανούμε ότι κάνουμε τα αντίθετα.

Γ.2.

Σύμφωνα με το απόσπασμα από το λόγο του Ισοκράτη, ο γιος του βασιλιά της Σπάρτης, Αρχίδαμος, βλέποντας να θίγονται τα συμφέροντα της πόλης του από την ενίσχυση της θηβαϊκής συμμαχίας, προσπαθεί να εμψυχώσει τους Σπαρτιάτες να μη φοβηθούν να αντιμετωπίσουν τους αντιπάλους τους να στραφούν προς την τακτική του πολέμου. Ενώ οι περισσότεροι καταφέρνουν εναντίον του πολέμου, θεωρώντας τον το πιο δύσκολο και επικίνδυνο πράγμα βάσει των δυσμενών συνεπειών που έχει επιφέρει στη Σπάρτη στο παρελθόν, ο Αρχίδαμος επιχειρηματολογεί υπέρ της πολεμικής τακτικής, εφόσον θεωρεί ότι ο πόλεμος και η ειρήνη κρίνονται εν τέλει από την κατάλληλη χρήση τους και την τελική τους έκβαση. Συγκεκριμένα, τονίζει ότι γνωρίζει πολλούς που τελικά απέκτησαν την

ευτυχία τους από τον πόλεμο και άλλους που την έχασαν λόγω της ειρήνης, αφού κανένα από τα δύο δεν είναι απόλυτα καλό ή κακό, αλλά κρίνεται ανάλογα με το πώς θα εκμεταλλευτεί κανείς την κάθε περίπτωση και την κάθε ευκαιρία. Έτσι, ενώ οι ευτυχισμένοι πολίτες θα πρέπει να επιθυμούν την ειρήνη, για να διατηρήσουν τα υπάρχοντα τους και τη δεδομένη ευτυχία τους, οι άνθρωποι που δυστυχούν, εξηγεί ότι επιβάλλεται να αναζητούν και να επιδιώκουν τον πόλεμο, εφόσον μόνο μέσα από τους νεωτερισμούς και τις αλλαγές θα μπορέσουν να μεταβάλουν την κατάστασή τους και να οδηγηθούν στην ευτυχία.

Γ.3.

- α) τῷ τεκμηρίῳ
- β) κέκτησο
- γ) τούς πλείονας/πλείους
- δ) ἀπεστερήθησαν
- ε) τούτους
- στ) ἡ κατάστασις
- ζ) τοῖς παροῦσι(ν)
- η) διαπεφυλάχθαι
- θ) οἱ νοῖ
- ι) τύχωμεν

Γ.4.

τεκμηρίοις: κατηγορούμενο στα αντικείμενα της μετοχής «χρώμενοι», «ἄλλοις» και «τοῖς γεγεννημένοις»

μάλιστα: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στη μετοχή «χρώμενοι»

περὶ ἡμᾶς: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στη μετοχή «τοῖς γεγεννημένοις»

διὰ τὸν πόλεμον: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στη μετοχή «κτησαμένους»

εὐδαιμονίαν: αντικείμενο της μετοχής «κτησαμένους»

τῶν τοιούτων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική διαιρετική στο «οὐδὲν»

τοὺς πράττοντας: επιθετική μετοχή ως υποκείμενο του απαρεμφάτου «ἐπιθυμεῖν» (αναγκαστική ετεροπροσωπία λόγω του απρόσωπου «χρή»)

ἐπιθυμεῖν: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος «χρή»

τῷ πολέμῳ: ἔμμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου «προσέχειν»

πράττοντες: κατηγορηματική μετοχή γιατί εξαρτάται από το ρήμα «φανῶμεν», αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος («ἡμεῖς»)

Γ.5.

«εἴ τινες οὕτω χαλεπῶ καὶ παραβόλῳ πράγματι πιστεύειν ἀξιούσιν»:

Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, υποθετικής αιτιολογίας. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο «εἴ», που δηλώνει αίτιο πιθανό ή αμφισβητήσιμο, εκφέρεται με οριστική («ἀξιοῦσιν»), που δηλώνει την πραγματική αιτία και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα ψυχικού πάθους «θαυμάζουσιν», από το οποίο εξαρτάται.

«Ὡν ἡμεῖς μὴ τάναντία πράττοντες φανῶμεν»:

Δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση. Εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο «μή», που δηλώνει φόβο μήπως γίνει κάτι ανεπιθύμητο, εκφέρεται με υποτακτική («φανῶμεν»), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου («δέδοικα») και δηλώνει τον προσδοκώμενο φόβο, και λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα φόβου «δέδοικα», από το οποίο εξαρτάται.